

METODOLOGIJA

Bonitetna ocjena

Bonitetna ocjena se izračunava jednom godišnje i to na osnovu bonitetne ocjene prethodne godine i formule sastavljene iz pokazatelja poslovanja tvrtke. Bonitetna ocjena je podijeljena na 5 razreda:

- AAA (najviša bonitetna ocjena)
- AA+
- A+
- BBB
- CCC (najniža bonitetna ocjena)
- - (bonitetnu ocjenu nije moguće izračunati)

Postupak dodjeljevanja bonitetne ocjene je međusobni izračun pokazatelja i kategoriziranje rezultata financijske ocjene. Za izračun koristimo najvažnije skupine pokazatelja, a to su pokazatelji likvidnosti i pokazatelji uspješnosti. Iz svake skupine pokazatelja koristimo one najreprezentativnije.

Bonitetna ocjena se prilagođava prema veličini tvrtke, broju zaposlenih i visini godišnjeg prometa, u odnosu na tvrtke sličnih djelatnosti. Bonitetna ocjena se izdaje samo subjektima, koji imaju izračunate sve pokazatelje. Onima, kojima nije moguće izračunati određeni pokazatelj potreban za izračun bonitetne ocjene, ista neće biti dodijeljena.

Namjena bonitetne ocjene je brza ocjena tvrtki i njihove stabilnosti. Bonitetna ocjena je okvirno predviđa buduće poslovanje tvrtke i daje nam uvid kolika je vjerojatnost, da će određena tvrtka u budućnosti biti u stečaju ili imati blokiran račun.

Bonitetna ocjena se može promijeniti i unutar iste godine i to na temelju izračuna dinamičnog dijela ocjene.

Čimbenici koji utječu na promjenu bonitetne ocjene su:

- Blokade
- Sudski postupci
- Djelatnost
- Platežna moć
- Porezna dugovanja
- Odnos između prihoda iz državnog proračuna i privatnog sektora

Načelno se bonitetna ocjena unutar iste godinene ne mijenja, osim u slučaju gore navedenih čimbenika. Spomenuti čimbenici se izračunavaju i mijenjaju bonitetnu ocjenu po izračunu u kombinaciji sektora djelatnosti tvrtke, gdje se uzimaju u obzir platežna moć i navike u određenom sektoru.

Bonitetna ocjena se NE izračunava za sljedeće sektore:

- Javne monetarno financijske institucije
- Domaće privatne monetarno financijske institucije
- Monetarno financijske institucije pod tuđim nadzorom
- Javna osiguravateljska društva i mirovinski fondovi
- Domaća privatna osiguravateljska društva i mirovinski fondovi
- Osiguravateljska društva i mirovinski fondovi pod tuđim nadzorom
- Cjelokupan sektor Financijske i osiguravateljske djelatnosti
- Samozaposleni – Poslodavci
- Novonastale tvrtke

POKAZATELJI

Koeficijent financiranja

Formula:
$$KF = \frac{[\text{ukupne obveze}]}{[\text{kapital}]}$$

Objašnjenje:

Udio duga u financiranju je taj, koji nam govori koliko tuđeg kapitala financira sredstva tvrtke. Što je taj broj veći, veći je i faktor tuđega financiranja, što znači da je tvrtka u dugovima i predstavlja veći rizik.

Visok udio duga u financiranju mogu podnijeti tvrtke koje imaju zadovoljavajuć rast i mogu pokrivati svoje obveze. Ako to nisu u mogućnosti, postoji rizik da tvrtka postane platno nesposobna.

Vrijednosti:

- > 0,9** Tvrtke, koje imaju vrijednost iznad 1 sva sredstva financiraju iz tuđih izvora i imaju negativan kapital.
- 1** Tvrtke s tom vrijednosti imaju kapital jednak 0.
- < 0,9** Te tvrtke se financiraju samo iz vlastitih izvora, što znači da imaju pozitivan kapital.

Tekući omjer

Formula:
$$TO = \frac{[\text{kratkotrajna imovina}]}{[\text{kratkoročne obveze}]}$$

Objašnjenje:

Tekući omjer jest omjer kratkotrajne imovine (imovina za koju se očekuje da će se pretvoriti u novac u roku od jedne godine) i kratkoročnih obveza (obveze čiji je rok dospijeća kraći od jedne godine). Navedeni omjer pokazatelj je likvidnosti društva, odnosno govori koliko imovine ima društvo s kojom može pokriti svoje tekuće obveze. Sa stajališta likvidnosti poželjno je da vrijednost ovog pokazatelja bude što viša.

Tako je u praksi općeprihvaćeno pravilo da društva koja imaju ovaj pokazatelj vrijednost od približno 2 pa na više su društva koja imaju dobru likvidnost s obzirom da u cijelosti pokrivaju svoje tekuće obveze za dvostruki iznos imovine. Naravno kako navedeni omjer raste, raste i likvidnost društva, ali i sigurnost vlasnika/dioničara da će društvo u budućnosti moći podmiriti svoje tekuće obveze.

Vrijednosti:

- > 2** vrijednost 2 ili veća znači da tvrtka ima dobru likvidnost s obzirom da u cijelosti pokriva svoje tekuće obveze za dvostruki iznos imovine
- < 1** Znači da tvrtka ima nižu vrijednost kratkoročnih sredstava od vrijednosti kratkoročnih obveza.

Indeks plaćanja

Formula:
$$IP = \frac{365 / [\text{prihod od prodaje} / \text{potraživanja od kupaca}]}{60}$$

Objašnjenje:

Kratkoročna platežna moć znači da je tvrtka likvidna. Pokazatelj je približan podatak o novčanom toku, koji se koristi za pokrivanje dospjelih obveza. Viša vrijednost pokazatelja znači, da novčani tok u većini pokriva troškove. Take tvrtke se u načelu manje zadužuju za pokrivanje tekućih obveza

Vrijednosti:

Što je viša vrijednost, tim bolje. To znači da su troškovi bolje pokriveni od strane ostvarenog novčanog toka.

- < 0** Ako je vrijednost pokazatelja negativna, znači da tvrtka posluje s negativnim tokom novca.
- < 1** Ako je pokazatelj manji od 1, znači da posluje s nižom vrijednosti novčanog toka u odnosu na troškove
- > 1** U tom slučaju je ostvareni tok novca viši od ukupnih prihoda.

Kreditna izloženost iz poslovanja

Formula:
$$KI = \left[\frac{\text{potraživanje od kupaca}}{\text{poslovni prihodi}} \right] * 100$$

Objašnjenje:

Kreditna izloženost iz poslovanja pokazuje odnos između potraživanja od kupaca i prihoda iz poslovanja na odabrani dan u poslovnoj godini. Ovaj pokazatelj pokazuje koliko je društvo izloženo kreditnom riziku, te mjeri likvidnost i aktivnost kroz naplatu potraživanja prema kupcima. Kako navedeni pokazatelj raste, smanjuje se likvidnost društva, odnosno društvo počinje imati problema u naplati svojih potraživanja u odnosu na iskazani prihod. Ako se pokazatelj poveća iznad 1, znači da je društvo zapalo u probleme sa likvidnošću tj. da gotovo sve svoje prihode nije uspjelo naplatiti. U tom slučaju društvo se počinje kratkoročno zaduživati, što može dovesti do insolventnosti ili stečaja.

Vrijednosti:

- > 1** više od 1 znači da tvrtka ima problema sa likvidnošću

Poslovni povrat sredstava (ROA)

Formula:
$$ROA = \left[\frac{\text{neto dobit}}{\text{aktiva}} \right] * 100$$

Objašnjenje:

ROA pokazatelj predstavlja povrat od uložene imovine, odnosno omjer u kojem je vidljivo koliko je imovine društvo uspjelo povratiti od neto dobiti društva. Dobiva se tako da se u brojniku koristi veličina koja odražava povrat (neto dobit) i podijeli s vrijednošću ukupne imovine. Kako se radi o omjeru, dobiveni rezultat potrebno je pomnožiti sa 100. U velikoj većini poduzeća ovaj broj ne prelazi broju 1, jer to bi značilo jako uspješno društvo koje je u jednom promatranom razdoblju povratilo svu svoju imovinu. Naravno, što je pokazatelj veći to je društvo uspješnije, dok je granica uspješnosti oko znamenke 0,3 što bi značilo da će društvo u naredne tri godine uspjati povratiti svu svoju raspoloživu imovinu.

Vrijednosti:

- > 1** Viša vrijednost pokazatelja znači da je tvrtka profitabilna i da učinkovito koristi sredstva.
- < 0** Negativna vrijednost znači da tvrtka posluje negativno
- < 1** Znači da tvrtka posluje s niskom vrijednosti sredstava i posluje s dobitkom, čija je vrijednost veća od zabilježenih sredstava.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine

Formula:
$$KO = \frac{[\text{ukupni prihod}]}{[\text{ukupna imovina}]}$$

Objašnjenje:

Koeficijent obrtaja ukupne imovine pokazuje koliko puta se ukupna imovina tvrtke obrne u tijeku jedne godine, odnosno koliko tvrtka uspješno koristi imovinu s ciljem stvaranja vlastitih prihoda. Ovaj pokazatelj aktivnosti jedan je od najčešće korištenih, a izražava veličinu imovine potrebne za obavljanje stanovite razine prodaje, ili obrnuto, koliko novaca iz prodaje donosi svaka kuna imovine. Potrebno je da navedeni pokazatelj bude što veći, a sve što je iznad broja 1 smatra se dobrim pokazateljem, jer svaka novčana jedinica prihoda će u tom slučaju rezultirati jednom jedinicom imovine.

Vrijednost:

- > 0** Što je viša vrijednost, tvrtka je bolja i veći dio ukupnih prihoda pokriva ukupna sredstva.
- > 1** Vrijednost 1 ili veća znači da su ukupni prihodi u načelu veći od svih sredstava.